

КАПЕТАН БОЈНОГ БРОДА
ДР ЈЕРГ ХИЛМАН

ИНТЕРПРЕТАЦИЈЕ НИСУ ЧИЊЕНИЦЕ

Мали народи своје интересе најефикасније могу да остваре у оквиру међународних организација чији су чланови, рекао је командант немачког Центра за војну историју и друштвене науке Савезне одбране у Потсдаму, током посете нашем Институту за стратегијска истраживања

Недавно је у посети Институту за стратегијска истраживања Министарства одбране, односно Одељења за војну историју, боравио командант немачког Центра за војну историју и друштвене науке Савезне одбране у Потсдаму капетан бојног брода др Јерг Хилман. Била је то јединствена прилика да сазнамо нешто више о све богатијој сарадњи између војних историчара два народа, који, стицајем разних, углавном геополитичких околности, у прошлом веку, односно у новијој европској историји, нису били на истој страни.

У разговору за „Одбрану“ покушали смо да од немачког високог официра и историчара, који се, после десетогодишње службе и командних дужности у морнаричким јединицама, више од две деценије бави историјским и социолошким наукама, добијемо одговор и на неизбежно питање: да ли се будућност законито и без изненађења наслања и наставља на прошлост или су могући и повремени неочекивани скокови који омогућавају квалитативне промене у савременим међународним односима.

Капетан бојног брода Хилман је човек изузетно богате каријере. Био је научни сарадник на Универзитету одбране у Хамбургу, наставник војне историје у Морнаричкој школи у Мурвику, начелник Одељења за наставу војне историје у Војноисторијском институту у Потсдаму, главни референт за Европску унију у Команди КоВ-а у Берлину, начелник Одељења у Штабу немачког војног представника при НАТО-у и Унији у Бриселу, руководилац пројекта „Заштити и ангажуј“ и начелник Одељења за копнени и поморски сектор у Европској одбрамбеној агенцији у Бриселу.

Данас је на челу престижног Центра за војну историју и друштвене науке, установе која, после многобројних организационих промена, фузионисања и трансформација, баштини традиције војноисторијских института Савезне Републике Немачке, основаног у Фрајбургу 1958. године, и Демократске Републике Немачке, основаног у Потсдаму исте године, двеју најугледнијих институција те врсте у свету. Већ дуже од деценије везан је, како сам каже, за Европску унију, коју види као најпожељнији облик ефикасног остваривања интереса малих народа.

Истичући да сарадња између Института за стратегијска истраживања и немачког Центра за војну историју и друштвене науке, после 15 година, може и треба да буде још богатија и плодоноснија, др Јерг Хилман каже:

– Веома је важно да обе земље, обе војске и обе институције остварују непрекидну сарадњу. Важно је да разговарамо, да размењујемо персонал, публикације и искуства, да организујемо заједничке научне скупове и конференције, да заједно истражујемо и радимо. Једино тако ћемо боље да се разумемо, да схватимо једни друге, да објаснимо некадашње сукобе и изградимо стабилне темеље будуће још квалитетније сарадње. Наша сарадња представља тек део међународне сарадње, како између сродних институција, тако и између земаља. Међународна сарадња ће увек бити ефикасна препрека сукобима и неразумевању.

Центар у којем радим бави се претежно изучавањем немачке војне историје, с посебним освртом на период од 1914. до 1945. године, као и историје оружаних снага СР Немачке и ДР Немачке у оквирима НАТО-а и Варшавског пакта. Пошто је од 2013. године у састав новоформираног Цен-

тра, после низа организационих промена, ушао и део људи из Института друштвених наука из Штраусберга, институција којом руководим спроводи и војносоциолошка истраживања и истраживања у области безбедносне политике и обавља научно засновану саветодавну функцију за доносиоце одлука у систему одбране и осталим деловима немачког државног апарата.

Сарадња између нас, стога, може да обухвати и шира друштвена, па и политичка истраживања, не само у области историјских наука. Зато је веома важно што сам, током посете Институту за стратегијска истраживања, имао прилику да посетим и Војни музеј, Војни архив, као и неколико цивилних сродних установа. Сматрам да је врло корисно што Институт има веома добре односе с осталим универзитетским и научним установама у Србији.

 Током неколико последњих година обишли смо више земаља некадашњег источног блока. Какви су утисци када је реч о научној сарадњи са сродним институцијама некадашњих социјалистичких земаља?

– Сарадња између нас заснива се на искуствима из прошлости, како би се лакше и темељитије изградила наша заједничка будућност. Био сам у Аустрији, Румунији, остварили смо контакте са војним историчарима у Словачкој, наравно и са САД, а с вашом земљом имамо обимну сарадњу. Наше активности су сличне, организују се заједнички скупови, научне конференције, семинари, на којима истражујемо појаве и догађаје из заједничке прошлости. Кад је о Србији реч, у септембру 2019. ћемо у Потсдаму организовати радионицу на нивоу експерата, током које ћемо потражити одговоре на питање о сарадњи армија некада-

шње Источне Немачке и Југославије, тадашње ЈНА, педесетих и шездесетих година 20. века. Важно је да на тим сусретима стручњаци размене мишљења, остваре увид у одређена документа из тог периода и дођу до заједничких или бар сличних закључака. Нисмо усмерени само на изучавање специфичних питања и разлоге одређених догађања, већ и на то како да једни од других научимо нешто ново, како да могуће несугласице и неразумевања најпре објаснимо, а затим и превазиђемо.

○ *Како планирајте сарадњу у наредним годинама и у даљој будућности?*

– Нама је веома важно да остваримо увид у историјска документа из периода који изучавамо, да имамо приступ архивским установама у којима се крију за нас, историчаре, веома битне чињенице. У чињенице не можемо да сумњамо, чак и ако понекад имамо недоумице око њихове интерпретације. Код нас, у Немачкој, на пример, када говоримо о Првом светском рату, после толико деценија истраживања, међу научницима нема дилеме да је немачки народ тада био против рата, док је наша војска, напротив, желела рат. То неоспорно потврђују доступна документа из тог доба, побијајући тако мноштво мемоара генерала који су своја сведочења прилагођавали времену.

Србија је у том рату одиграла несумњиво велику улогу. Сада треба одговорити на питање шта се догађало између два рата, између 1918. и 1941. године. Наше националне историје свакако су различите, али недвојбено је да су нас многи историјски догађаји повезали. Да бисмо изградили солидне темеље за интерпретацију Другог светског рата, потребно је детаљно истражити догађаје из периода између ратова. Кад је реч о Другом светском рату, Немачка је одиграла веома негативну улогу, толико негативну да је немачком народу то било тешко прихватљиво. Документа су, међутим, била неумољива, па су историчари доказали мрачну улогу Немачке у том сукобу. Верујем да ће и у Србији, кад дође време за отварање архивских докумената из новијег доба, историчари створити реалнију слику о догађајима с краја деведесетих година.

○ *Мислите на 1999. годину?*

– И на њу. Једно од важних и деликатних питања јесте 1999. година. У Немачкој се врата историјских архива отварају историчарима за проучавање докумената по истеку три деценије, а у Србији тек после 50 година, тако да ће немачки, још недоступни извори о збивањима у Србији тих месеци, од априла до јула 1999. године, бити доступни знатно раније, већ

Интерпретације, ма колико да се не могу избећи, ипак не смеју довести у сумњу чињенице. Напротив, стално треба преиспитивати интерпретације.

○ *Колико је у таквим условима, када моћни и силни намећу интерпретације као историјске истине, могуће остваривање интерреса малих земаља и народа?*

– Малим народима је учешће у

2029. године. Можда ће се, приликом истраживања тих докумената, многи изненадити.

○ *Ко би то могао бити изненађен?*

– Не знам, немам „кристалну куглу“. Али, свакако ће тада бити много јасније шта се заправо дешавало. Историју су, у то време о тим догађајима, писали новинари који нису увек били добронамерни или су о њима сведочили учесници који су, можда, бранили своје ставове и улоге у догађајима, а не истину. Сlike које су тада настајале стварали су новинари и заинтересовани учесници. Било је, у међувремену, неколико научних конференција о различитим аспектима догађаја из 1999. године, на којима су учествовали и српски историчари. Сазнања до којих смо дошли свакако ће бити значајан научни материјал за младе генерације, за оне после нас. То је, у ствари, најважнији задатак историчара – да будућим генерацијама оставе податке о чињеницама, а не интерпретације догађаја.

решавању конфликта најефикасније у оквиру савеза, међународних организација чији су чланови. Мали народи који имају своје представнике у НАТО-у или Европској унији, усаглашавају ставове с великима и моћнима и тако остварују своје интересе. То је један од начина остваривања интереса и активније учешће малих у међународним односима. Док су тридесетих година 20. века одлучујућу улогу у формирању светског поретка имале велике земље, од педесетих година и мале земље добијају на значају. Није истина да велике земље данас доминирају у Унији. Њихов задатак јесте да мале земље држе на окупу и омогуће компромис, односно остваривање њиховог интереса. Алијанса ствара управо такве услове – услове за помирење и сарадњу. Дobar пример представљају Турска и Грчка које редовно дижу борбене авионе једни на друге, али не ратују. Уместо борбе, седну за сто у седишту НАТО-а и нађу решење. ■

Душан ГЛИШИЋ
Снимео Горан СТАНКОВИЋ